μένο συντελεστή μετατροπής και, ως εκ τούτου, καθορίζει την τελική ενίσχυση σε ποσό που υπερβαίνει τη διαφορά μεταξύ των δύο αυτών τιμών.

2. Μολονότι πρέπει να αναγνωρίζεται σε κάθε κοινοτικό όργανο, το οποίο διαπιστώνει ότι η πράξη που μόλις εξέδωσε φέρει το στίγμα της παρανομίας, το δικαίωμα να ανακαλεί αναδρομικώς την πράξη αυτή εντός ευλόγου χρόνου, το δικαίωμα αυτό μπορεί να περιορίζεται από την ανάγκη σεβασμού της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του έλκοντος δικαίωμα από την πράξη ο οποίος έδωσε πίστη στη νομιμότητα της πράξεως αυτής.

Ενόψει των απαιτήσεων αυτών, δεν μπορεί να επικρίνεται η ανάκληση πράξεως που φέρει το στίγμα προφανούς λάθους, το οποίο δεν μπορούσε να διαφύγει της προσοχής των ενδιαφερομένων επιχειρηματιών, ανάκληση που έγινε σε λιγότερο από τρεις μήνες αφότου απόφαση του Δικαστηρίου διαπίστωσε την ανάγκη να ανακληθεί μια τέτοια πράξη.

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση C-365/89 *

I — Περιστατικά και διαδικασία

1. *Νομικό πλαίσιο*

1. Σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού 136/66/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 1966, περί δημιουργίας κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα των λιπαρών ουσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/002, σ. 33), χορηγείται ενίσχυση για τους ελαιούχους σπόρους που έχουν συγκομισθεί και μεταποιηθεί εντός της Κοινότητας, όταν η ενδεικτική τιμή που ισχύει για ένα είδος σπόρου είναι ανώτερη της τιμής της διεθνούς αγοράς για το είδος αυτό. Οι γενικές αρχές που διέπουν τη χορήγηση της ενισχύσεως αυτής καθορίστηκαν με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1594/83 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 163, σ. 44), και οι λεπτομέρειες εφαρμογής με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2681/83 της Επιτροπής, της 21ης Σεπτεμβρίου 1983 (ΕΕ L 266, σ. 1). Το ποσό της ενισχύσεως, που ισούται με τη διαφορά μεταξύ των δύο αυτών τιμών, καθορίζεται από την Επιτροπή όταν η κατάσταση της αγοράς καθιστά τούτο αναγκαίο και κατά τρόπο που διασφαλίζει την εφαρμογή της ενισχύσεως αυτής τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα (άρθρο 33, παράγραφος 1, του προαναφερθέντος κανονισμού 2681/83).

2. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 33 του προαναφερθέντος κανονισμού 2681/83, οι κανονισμοί αυτοί, οι οποίοι εκδόθηκαν κατά περιοδικά χρονικά διαστήματα, αναφέρουν: στο παράρτημα I, το ποσό της ενισχύσεως σε ECU («μικτή» ενίσχυση), στο παράρτημα II, το κατ' αυτόν τον τρόπο υπολογιζόμενο ποσό μετατρεπόμενο σε κάθε ένα εθνικό νόμισμα και αυξανόμενο ή μειούμενο κατά το ποσό της διαφοράς («τελική» ενίσχυση) και τέλος, στο παράρτημα III, τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, τοις μετρητοίς και υπό προθεσμία, του ECU σε εθνικά νομίσματα για τη μετατροπή της τελικής ενισχύσεως στο νόμισμα

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

του κράτους μέλους μεταποιήσεως όταν αυτό δεν είναι το κράτος παραγωγής.

3. Με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 735/85, της 21ης Μαρτίου 1985 (ΕΕ L 80, σ. 18), η Επιτροπή καθόρισε τα ποσά της ενισχύσεως και τις προαναφερθείσες τιμές του ECU, εφαρμοστέες από 22 Μαρτίου 1985.

Διαπιστώνοντας από της επομένης, δηλαδή από 22 Μαρτίου 1985 — ιδίως κατόπιν ερωτήσεων που υπέβαλαν οι ενδιαφερόμενοι επιχειρηματίες — ότι ο πίνακας των συναλλαγματικών ισοτιμίων του παραρτήματος III του κανονισμού αυτού περιείχε εσφαλμένους αριθμούς, η Επιτροπή, με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 755/85, της 22ας Μαρτίου 1985 (ΕΕ L 81, σ. 36), καθόρισε εκ νέου την ίδια ημέρα τα ποσά της ενισχύσεως και τις συναλλαγματικές ισοτιμίες· ο κανονισμός αυτός επανέλαβε τα ποσά της ενισχύσεως που καθορίστηκαν με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 735/85 και περιέλαβε στο παράρτημα III τις *διορθωμένες* τιμές ECU· με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 756/85, που εκδόθηκε επίσης στις 22 Μαρτίου 1985 (ΕΕ L 81, σ. 38), η Επιτροπή ανέστειλε τον προκαθορισμό της ενισχύσεως για τα πιστοποιητικά για τα οποία είχε υποβληθεί αίτηση στις 22 Μαρτίου 1985.

Οι δύο αυτοί κανονισμοί τέθηκαν σε ισχύ στις 23 Μαρτίου 1985.

2. *Η διαφορά της κύριας δίκης*

1. Στις 22 Μαρτίου 1985, η Cargill BV (στο εξής: Cargill) υπέβαλε αίτηση προκαθορισμού της ενισχύσεως για 10 000 τόννους σπόρων ηλιάνθου που είχαν συγκομισθεί στη Γαλλία και έπρεπε να μεταποιηθούν στις Κάτω Χώρες. Επειδή η αίτηση αυτή αφορούσε ελαιούχους σπόρους που έπρεπε να μεταποιηθούν σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο της παραγωγής, η ενίσχυση αυτή συνεπαγόταν την εφαρμογή του πίνακα των τιμών ECU του παραρτήματος III του κανονισμού 735/85. Ωστόσο, βάσει του κανονισμού αναστολής του προκαθορισμού 756/85, ο Produktschap voor Margarine, Vetten en Oliën (Ολλανδικός οργανισμός παρεμβάσεως, στο εξής: Produktschap) δεν έδωσε συνέχεια στην αίτηση αυτή.

2. Κατά της αποφάσεως αυτής του Produktschap, η Cargill άσκησε έφεση ενώπιον του College van Beroep voor het Bedrijfsleven. Στο πλαίσιο της διαφοράς αυτής, το College υπέβαλε στο Δικαστήριο δύο προδικαστικά ερωτήματα, στα οποία το Δικαστήριο απάντησε με την απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 1989, στην υπόθεση 201/87 (Συλλογή 1989, σ. 489). Με την απόφαση αυτή, απαντώντας στο πρώτο ερώτημα, το Δικαστήριο έκρινε άκυρο τον κανονισμό 756/85 της Επιτροπής. Απαντώντας στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το Δικαστήριο έκρινε εξάλλου ότι, ενόσω δεν έχει διαπιστωθεί η ακυρότητα του κανονισμού 735/85 της Επιτροπής, η ακυρότητα του κανονισμού 756/85 της Επιτροπής συνεπάγεται την υποχρέωση του Produktschap να εκδώσει αναδρομικώς στην Cargill τα αιτηθέντα στις 22 Μαρτίου 1985 πιστοποιητικά με προκαθορισμό και να της καταβάλει την ενίσχυση κατά το οριζόμενο με τον κανονισμό 735/85 της Επιτροπής ποσό.

3. Η Επιτροπή τροποποίησε αναδρομικώς τον κανονισμό 735/85 με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1358/89, της 18ης Μαΐου 1989 (ΕΕ L 135, σ. 22), όπου, στο νέο παράρτημα III, περιλαμβάνονται οι διορθωμένες τιμές ECU οι οποίες εφαρμόζονται στις αιτήσεις προκαθορισμού που υποβλήθηκαν στις 22 Μαρτίου 1985.

4. Εν συνεχεία, με δικόγραφο της 7ης Αυγούστου 1989, η Cargill άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγή, βάσει του άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητεί την ακύρωση του προαναφερθέντος κανονισμού 1358/89 (υπόθεση C-248/89).

5. Εξάλλου, στη διαφορά που εκκρεμεί ενώπιον του College van Beroep, η Cargill διασαφήνισε τα αιτήματά της έναντι του Produktschap, μετά την απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Φεβρουαρίου 1989. Εκτός από την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως του Produktschap (αίτημα α), η Cargill ζητεί του λοιπού να της καταβληθούν:

β) ποσό ίσο προς τη διαφορά μεταξύ του ποσού της ενισχύσεως για τους σπόρους ηλιάνθου που συγκομίσθηκαν στη Γαλλία και μεταποιήθηκαν στις Κάτω Χώρες στις 22 Μαρτίου 1985 (σύμφωνα με τον κανονισμό 735/85) και του ποσού που είχε εφαρμογή στις 25 Μαρτίου [σύμφωνα με τον κανονισμό 1358/89, ήτοι 736 000 ολλανδικά φιορίνια (HFL)]·

γ) αποζημίωση (51 520 HFL) λόγω του ότι, αν είχε λάβει την πολύ σημαντική ενίσχυση που προέβλεπε ο κανονισμός 735/85, η αιτούσα θα είχε χρησιμοποιήσει τη δυνατότητα που της παρείχε το άρθρο 10, παράγραφος 3, του κανονισμού 2681/83 να αυξήσει την ποσότητα σπόρων ηλιάνθου προς μεταποίηση κατά 7 % κατ' ανώτατο όριο σε σχέση με τις αναφερόμενες στην αίτηση ποσότητες·

δ) τόκοι υπερημερίας (267 756 HFL)·

ε) τα δικαστικά έξοδα (54 010 HFL).

Η Cargill ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με την απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο στην υπόθεση 201/87, το College οφείλει να δεχθεί τα αιτήματά της βάσει του κανονισμού 735/85, χωρίς να λάβει υπόψη τον νέο κανονισμό 1358/89. Η αιτούσα υποστηρίζει, εξάλλου, ότι ο τελευταίος αυτός κανονισμός είναι άκυρος εν πάση περιπτώσει, διότι αντιβαίνει προς το άρθρο 8 του κανονισμού 1594/83 και προς την αρχή της ασφαλείας δικαίου.

6. Το College van Beroep θεωρεί ωστόσο ότι τα αιτήματα της Cargill πρέπει να εκτιμηθούν σε συνάρτηση με τον κανονισμό 1358/89, λόγω του ότι η νέα συμπεριφορά του εκδότη του κανονισμού υπερτερεί, κατ' αρχήν, δηλαδή υπό την επιφύλαξη δικαστικής εκτιμήσεως της συμπεριφοράς αυτής, της προγενέστερης δικαστικής αποφάσεως. Το College δέχεται το επιχείρημα της αιτούσας ότι η τροποποίηση ή η ανάκληση μιας αποφάσεως από την οποία γεννάται δικαίωμα — έστω και αν η απόφαση ήταν άκυρη — υπόκειται και στο κοινοτικό δίκαιο σε ορισμένους περιορισμούς που προκύπτουν από την αρχή της ασφαλείας δικαίου. Πάντως, το College διασαφηνίζει ότι, υπό τις εν προκειμένω περιστάσεις, η αρχή της ασφαλείας δικαίου φαίνεται να έχει περιορισμένη σημασία, δεδομένου ότι η ακρίβεια των τιμών μετατροπής, που καθορίστηκαν με τον αρχικό κανονισμό, είχε αμφισβητηθεί ευθύς εξ αρχής, αν ληφθούν υπόψη οι επανειλημμένες παρεμβάσεις της Επιτροπής.

7. Προκειμένου να επιλύσει οριστικά τη διαφορά, το College υποβάλλει στο Δικαστήριο ορισμένα προδικαστικά ερωτήματα ως προς το κύρος τόσο του κανονισμού 1358/89, όσο και του κανονισμού 735/85 και, επιπλέον, ως προς την τύχη που πρέπει να επιφυλαχθεί σε ορισμένα πρόσθετα αιτήματα (αποζημίωση και τόκοι υπερημερίας). Το College διατυπώνει τα ερωτήματά του ως εξής:

« 1) Είναι ανίσχυρος ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1358/89 της Επιτροπής, της 18ης Μαΐου 1989, αν ληφθούν υπόψη όσα αναπτύσσονται σχετικά στην παρούσα απόφαση;

Αν δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα:

2) Είναι ανίσχυρος ο κανονισμός (ΕΟΚ) 735/85 της Επιτροπής, της 21ης Μαρτίου 1985, επειδή δεν είναι ορθές οι προβλεπόμενες ισοτιμίες μετατροπής στο νόμισμα του κράτους μέλους της μεταποιήσεως, εφόσον το κράτος αυτό δεν είναι το ίδιο με το κράτος μέλος της παραγωγής και, επομένως, ο κανονισμός αυτός δεν μπορεί να αποτελέσει τη νομική βάση για τη χορήγηση της ενισχύσεως που ζήτησε η προσφεύγουσα;

Αν δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα, αλλά αρνητική στο δεύτερο:

3) α) Πρέπει οι πρόσθετες απαιτήσεις που προβάλλονται στην παράγραφο 3, υπό στοιχεία γ και δ, της παρούσας αποφάσεως να κριθούν βάσει του άρθρου 178, σε συνδυασμό με το άρθρο 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, ή πρέπει οι απαιτήσεις αυτές να κριθούν εν όλω ή εν μέρει ως παρεπόμενες απαιτήσεις, οπότε πρέπει να αποφανθεί επ' αυτών το αρμόδιο για την κύρια απαίτηση εθνικό δικαστήριο;

Αν δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα:

3) β) Σχετικά με το ζήτημα της επαναφοράς των πραγμάτων στην πρότερη νόμιμη κατάσταση, ποιες συνέπειες επέρχονται σε κοινοτικό ή και εθνικό επίπεδο, αν ληφθούν υπόψη όσα αναπτύσσονται σχετικά στην παρούσα απόφαση, εφόσον κηρυχθούν ανίσχυροι οι κανονισμοί (ΕΟΚ) 1358/89 και 735/85; »

3. *Διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου*

Η Διάταξη περί παραπομπής πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 4 Δεκεμβρίου 1989.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η αιτούσα της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενη από τον Ε. Η. Pijnacker Hordijk, δικηγόρο, και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους R. C. Fisher, νομικό σύμβουλο, και P. Hetsch, μέλος της Νομικής της Υπηρεσίας.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων και να αναθέσει την εκδίκαση της υποθέσεως στο έκτο τμήμα.

II — Γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

Η *αιτούσα* θεωρεί ότι ο κανονισμός 1358/89 είναι άκυρος διότι δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 8 του κανονισμού 1594/83 και ότι υπήρξε καταστρατήγηση αρμοδιοτήτων κατά την έκδοσή του και παραβιάστηκαν οι αρχές της ασφαλείας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

Θεωρεί ότι το άρθρο 8 περιλαμβάνει περιοριστική απαρίθμηση των περιπτώσεων στις οποίες η Επιτροπή έχει αρμοδιότητα να αναστέλλει τον προκαθορισμό του ποσού της ενι-

σχύσεως και να μεταβάλλει το ποσό της ενισχύσεως στην περίπτωση κατά την οποία το πιστοποιητικό δεν έχει εκδοθεί ακόμη. Η απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο στην υπόθεση 201/87 απέδειξε ότι η Επιτροπή δεν ήταν αρμόδια να αποφασίσει την αναστολή. Η Επιτροπή δεν μπορούσε να στηριχθεί στο άρθρο 7 του κανονισμού 1594/83 για να κρίνει εαυτήν αρμόδια να μεταβάλει τα ποσά των ενισχύσεων που καθορίστηκαν με τον κανονισμό 735/85 στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα πιστοποιητικά δεν είχαν εκδοθεί ακόμη.

Η αιτούσα θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να συναγάγει από το άρθρο 8 του κανονισμού 1594/83 αρμοδιότητα για να τροποποιεί τα ποσά των ενισχύσεων στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα πιστοποιητικά έχουν εκδοθεί ήδη. Κατά μείζονα λόγο δεν μπορεί να στηριχθεί στο άρθρο 8 για να κηρύξει εαυτήν αρμόδια να τροποποιήσει τέσσερα έτη αργότερα, με τον κανονισμό 1358/89, τα ποσά των ενισχύσεων που καθορίστηκαν στον κανονισμό 735/85.

Παρατηρεί σχετικώς ότι, μετά την τροποποίηση του άρθρου 8 του κανονισμού 1594/83 με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 935/86 του Συμβουλίου, της 25ης Μαρτίου 1986 (ΕΕ L 87, σ. 5), στον οποίο το Δικαστήριο παραπέμπει με την απόφαση, η εξουσία μεταβολής των ποσών των ενισχύσεων καταργήθηκε εντελώς. Κατ' αυτήν, απ' αυτό έπεται ότι η Επιτροπή δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να συναγάγει από το άρθρο 8 του κανονισμού 1594/83, όπως ίσχυσε κατά τον χρόνο εκδόσεως του κανονισμού 1358/89, έστω και ίχνος αρμοδιότητας που της επέτρεπε να μεταβάλει τα ποσά των ενισχύσεων που καθορίστηκαν με τον κανονισμό 735/85.

Η αιτούσα θεωρεί ότι, από το άρθρο 8 του κανονισμού 1594/83, όπως ισχύει τώρα, προκύπτει ότι η αναστολή του προκαθορισμού είναι η μόνη θεραπεία την οποία διαθέτει η Επιτροπή υπό ορισμένες περιστάσεις όταν διαπράττεται τυπογραφικό λάθος στα ποσά των ενισχύσεων όπως αυτά δημοσιεύονται. Κατ' αυτήν, η Επιτροπή δεν έχει κανένα έρεισμα να προσαρμόσει τα ποσά των ενισχύσεων.

Θεωρεί ότι η συμπεριφορά της Επιτροπής δεν συνιστά τίποτε άλλο παρά προσπάθεια να αποστερήσει την απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο στην υπόθεση 201/87 από τα πρακτικά της αποτελέσματα. Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή ενήργησε καθ' υπέρβαση αρμοδιοτήτων, πράγμα που συνεπάγεται την ακυρότητα του κανονισμού 1358/89.

Η αιτούσα εξηγεί ότι ο μηχανισμός προκαθορισμού αποβλέπει στο να δημιουργήσει ασφάλεια δικαίου για τους επιχειρηματίες. Αυτό επιβάλλει και την πολύ περιοριστική απαρίθμηση των δυνατοτήτων της Επιτροπής να παρακάμψει την κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργηθείσα ασφάλεια δικαίου με την αναστολή του προκαθορισμού ή με την τροποποίηση των ποσών βάσει του άρθρου 8 του κανονισμού 1594/83. Η Επιτροπή πρέπει πάντοτε να ενεργεί εντός του πλαισίου των περιορισμών αυτών οι οποίοι καθορίζονται αυστηρά. Σ' αυτό το πλαίσιο το Δικαστήριο έκρινε άκυρη την αναστολή του προκαθορισμού της ενισχύσεως στη μεταποίηση με τον κανονισμό 756/85, με την απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση 201/87: η Επιτροπή υπερέβη τα όρια των αρμοδιοτήτων της.

Η αιτούσα προβάλλει ότι με την απόφαση αυτή αποδείχθηκε ότι η Επιτροπή έπρεπε να δώσει ευνοϊκή συνέχεια στην αίτηση περί προκαθορισμού, που υπέβαλε στις 22 Μαρτίου 1985 η Cargill, σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού 735/86. Στην πραγματικότητα, η

ενίσχυση για την οποία γίνεται λόγος έπρεπε να καταβληθεί στην Cargill, κατ' αυτήν, το 1985. Το ότι η ενίσχυση δεν έχει καταβληθεί ακόμη στην Cargill, πραγματικά και χωρίς όρους, οφείλεται αποκλειστικά στο γεγονός ότι η Επιτροπή εξέδωσε τον άκυρο κανονισμό περί αναστολής της ενισχύσεως. Όμως, μετά την έκδοση της αποφάσεως του Δικαστηρίου, αποδείχθηκε ότι η Cargill μπορούσε να αξιώσει από το 1985 την καταβολή των ποσών αυτών της ενισχύσεως.

Θεωρεί ότι, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία αυτά, ο κανονισμός 1358/89 — με τον οποίο η Επιτροπή προσπαθεί να τροποποιήσει με αναδρομικό αποτέλεσμα, που καλύπτει περίοδο μεγαλύτερη των τεσσάρων ετών, τα ποσά των ενισχύσεων που ίσχυαν στις 22 Μαρτίου 1985, τροποποίηση με την οποία δεν μπορεί να πλήξει παρά μόνον τις επιχειρήσεις οι οποίες, λόγω της παράνομης συμπεριφοράς της Επιτροπής, δεν έλαβαν ακόμη την ενίσχυση την οποία δικαιούνταν από το 1985 — συνιστά ιδιαίτερα σοβαρή παραβίαση των αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφαλείας δικαίου.

Η αιτούσα υποστηρίζει ότι τόσο η φύση του συστήματος προκαθορισμού, όσο και το πνεύμα και το γράμμα του άρθρου 8 του κανονισμού 1594/83 αποκλείουν τη δυνατότητα τροποποιήσεως, με αναδρομικό αποτέλεσμα, των κανονισμών με τους οποίους θεσπίζονται οι ενισχύσεις. Επειδή τα εμπλεκόμενα οικονομικά συμφέροντα είναι τεράστια, η αρχή της ασφαλείας δικαίου επιβάλλει οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να μπορούν εξ ορισμού να δίνουν τυφλή πίστη στα δημοσιευθέντα ποσά.

Κατά την αιτούσα, δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η Επιτροπή δεν τήρησε την « εύλογη προθεσμία » που επιβάλλει το Δικαστήριο με τη νομολογία την οποία επικαλείται η Επιτροπή. Υπενθυμίζει σχετικά ότι τα πιστοποιητικά προκαθορισμού πρέπει να εκδίδονται την επομένη της υποβολής της αιτήσεως και ότι ρητή κανονιστική διάταξη απαγορεύει την τροποποίηση των πιστοποιητικών μετά την έκδοσή τους. Η εύλογη προθεσμία, κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου, δεν μπορεί ποτέ να υπερβαίνει μία ημέρα. Τροποποίηση η οποία γίνεται μετά από μεγαλύτερη προθεσμία δεν μπορεί κανονικά να αναπτύξει κανένα αποτέλεσμα διότι τα πιστοποιητικά τα οποία βασίζονται στα εσφαλμένα ποσά της ενισχύσεως έχουν εκδοθεί ήδη.

Η αιτούσα αναφέρει ότι εξέθεσε ήδη στην υπόθεση 201/87 πώς, βασιζόμενη καλοπίστως στον κανονισμό 735/85, συνήψε οριστικές συμβάσεις αγοράς και πωλήσεως τις οποίες δεν θα είχε συνάψει ποτέ βάσει των τιμών επιδοτήσεως που είχαν θεσπιστεί με τον κανονισμό 755/85.

Επομένως, η αιτούσα προτείνει στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα:

« Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1358/89 στερείται κύρους. »

Η *Επιτροπή* προβάλλει ότι, όπως προκύπτει σαφώς από το προοίμιό του, ο προσβαλλόμενος κανονισμός 1358/89 εκδόθηκε για να προληφθούν τα αδικαιολόγητα και εισάγοντα διακρίσεις αποτελέσματα τα οποία θα προέκυπταν, μετά την ακύρωση του κανονισμού 756/85, από την εφαρμογή, όπως είχε, του παραρτήματος III του κανονισμού 735/85. Παρατηρεί ότι το Δικαστήριο, ακυρώνοντας τον κανονισμό 756/85, άφησε άθικτο το ζήτημα της νομιμότητας και του κύρους του κανονισμού 735/85 ενόψει του τυπογραφικού λάθους που περιλαμβανόταν στον πίνακα των τιμών ECU του παραρτήματος III. Κατά την Επιτροπή, πράγματι, το Δικαστήριο αποδοκίμασε μόνο το μέσο που επέλεξε η Επιτροπή για να διορθώσει το λάθος αυτό, δηλαδή το μέτρο αναστολής. Επομένως, εναπέκειτο στην

Επιτροπή, ως το κοινοτικό όργανο το οποίο εξέδωσε την πράξη, να εκτιμήσει, υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου, την αναγκαιότητα να διορθώσει το διαπραχθέν λάθος και να καθορίσει τα σχετικά προς τούτο μέσα.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι το παράρτημα III του κανονισμού 735/85 στερείται νομιμότητας. Τα λάθη που περιλαμβάνονται στον πίνακα των συναλλαγματικών ισοτιμιών του παραρτήματος αυτού στρεβλώνουν ουσιωδώς τα ποσά της ενισχύσεως που πρέπει να χορηγηθούν στους επιχειρηματίες όταν οι ελαιούχοι σπόροι μεταποιούνται σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο έχουν συγκομισθεί. Πράγματι, κατά το εσφαλμένο αυτό παράρτημα III, το ποσό της ενισχύσεως που καταβάλλεται για τους σπόρους εισαγωγής Γαλλίας και που μεταποιήθηκαν σε άλλο κράτος μέλος απολαύουν αδικαιολογήτως της διαφοράς περίπου 0,80 FF/ECU μεταξύ της εσφαλμένης και της πραγματικής ισοτιμίας. Κατά την Επιτροπή, όμως, η διαφορά αυτή παρέχει στους επιχειρηματίες οι οποίοι προβαίνουν στη συναλλαγή αυτή αδικαιολόγητο πλεονέκτημα, άσχετο με τον στόχο της ενισχύσεως όπως αυτός καθορίζεται με το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 136/66 του Συμβουλίου. Επιπλέον, εισάγει διττή δυσμενή διάκριση.

Κατά την Επιτροπή, αν ληφθεί υπόψη η φύση του λάθους, η οποία αφορά κυρίως την τιμή ECU εκφραζόμενη σε γαλλικά φράγκα, μόνον οι επιχειρηματίες οι οποίοι αγόρασαν ελαιούχους σπόρους στη Γαλλία για να τους εισαγάγουν σε άλλο κράτος μέλος προς μεταποίηση θα είχαν επωφεληθεί πράγματι από την αίτηση προκαθορισμού κατά την ημερομηνία αυτή. Σ' αυτό προστίθεται ότι, αν ληφθεί υπόψη ο προφανής χαρακτήρας του λάθους, μόνον ορισμένοι επιχειρηματίες αποφάσισαν ωστόσο να υποβάλουν αιτήσεις προκαθορισμού βάσει των εσφαλμένων αυτών συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατά το άρθρο 33 του κανονισμού 2681/83, η συναλλαγματική ισοτιμία τοις μετρητοίς και η συναλλαγματική ισοτιμία υπό προθεσμία του ECU για τη μετατροπή σε εθνικά νομίσματα απορρέουν αντιστοίχως από τις τιμές ECU που καθορίζει κάθε μέρα η Επιτροπή και δημοσιεύονται στη σειρά C της *Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* και τις τιμές υπό προθεσμία του ECU που καθορίζει κάθε μέρα βάσει των στοιχείων που διαπιστώνονται στις αγορές συναλλάγματος. Όσον αφορά την τιμή ECU τοις μετρητοίς, από τα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν στις 21 και 22 Μαρτίου στη σειρά C της *Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* προκύπτει αναμφίβολα το προφανές λάθος που περιλαμβάνεται στο παράρτημα III του κανονισμού 735/85.

Κατά την Επιτροπή, επομένως, με την έκδοση του κανονισμού 1358/89 απλώς θέλησε να προλάβει το αδικαιολόγητο και εισάγον διακρίσεις πλεονέκτημα, ασυμβίβαστο προς τον σκοπό του κανονισμού του Συμβουλίου, το οποίο θα προέκυπτε από την εφαρμογή, μετά την ακύρωση του μέτρου αναστολής από το Δικαστήριο, των εσφαλμένων τιμών ECU που περιλαμβάνονταν στο παράρτημα III του κανονισμού 735/85, υπέρ των δικαιούχων οι οποίοι ζήτησαν τον προκαθορισμό. Προς τούτο, έλαβε το μέτρο ανακλήσεως διορθώνοντας το λάθος ως προς τις τιμές ECU και το οποίο έθιγε τη νομιμότητα του κανονισμού 735/85. Το μέτρο αυτό περιορίστηκε στη διόρθωση των εσφαλμένων τιμών μετατροπής του παραρτήματος III του κανονισμού 735/85, χωρίς να τροποποιήσει τις άλλες διατάξεις του κανονισμού αυτού και, κυρίως, τα ποσά της « μικτής » και « τελικής » ενισχύσεως. Κατά την Επιτροπή, ο κανονισμός 1358/89 ανταποκρίνεται πλήρως στις προϋποθέσεις που καθορίστηκαν με το κοινοτικό δίκαιο και επιβεβαιώθηκαν με τη νομολογία του Δικαστηρίου, προϋποθέσεις τις οποίες ο κοινοτικός νομοθέτης οφείλει να τηρεί όταν θέλει να επανορθώσει, με αναδρομικό αποτέλεσμα, τυπογραφικό λάθος που θίγει κανονισμό εκδοθέντα απ' αυτόν.

Η Επιτροπή προβάλλει ότι η κύρια προϋπόθεση είναι ο σεβασμός των αρχών της ασφαλείας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Η αρχή της ασφαλείας δικαίου είναι όντως η μόνη την οποία επικαλείται το College van Beroep και ακόμη με την επιφύλαξη ότι φαίνεται να έχει περιορισμένη σημασία στην παρούσα υπόθεση· αν ληφθούν υπόψη οι επανειλημμένες παρεμβάσεις της Επιτροπής, η ακρίβεια των τιμών που καθορίστηκαν είχε αμφισβητηθεί ευθύς εξαρχής. Η Επιτροπή προσθέτει ακόμη ότι το τυπογραφικό λάθος που περιλαμβάνεται στον πίνακα τιμών ήταν τόσο προφανές ώστε οι επιχειρηματίες το διαπίστωσαν από την πρώτη ημέρα, προτού ακόμη παρέμβει η Επιτροπή.

Κατά την Επιτροπή, τόσο από τις πραγματικές περιστάσεις, όσο και από τα στοιχεία και τα μέσα πληροφορήσεως που διαθέτουν όλοι οι επιχειρηματίες, προκύπτει ότι κανένας ενδιαφερόμενος, ειδικότερα κανένας από εκείνους οι οποίοι ήθελαν να επιτύχουν προκαθορισμό της ενισχύσεως για σπόρους γαλλικής εσοδείας και να τους μεταποιήσουν σε άλλο κράτος μέλος, δεν μπορούσε να έχει εμπιστοσύνη ως προς τη νομιμότητα του κανονισμού 735/85, ενώ στο παράρτημά του ΙΙΙ υπήρχε τυπογραφικό λάθος του οποίου ο προφανής χαρακτήρας προέκυπτε ήδη από την απλή ανάγνωσή του. Κατά τη γνώμη της, ο προφανής και μόνο χαρακτήρας, για όλους τους επιχειρηματίες, του λάθους που θίγει τον πίνακα των συναλλαγματικών ισοτιμιών επιτρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η αναδρομική διόρθωση των εσφαλμένων συναλλαγματικών ισοτιμιών με τον κανονισμό 1358/89 δεν παραβιάζει τις αρχές της ασφαλείας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

Εξάλλου, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν μπορεί να της προσάπτεται ότι ανέμενε περισσότερα από τέσσερα έτη για να αποσύρει το εσφαλμένο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού 735/85 και ότι, έτσι, ενήργησε πάρα πολύ αργά. Σχετικώς, αναφέρεται στις εξής πραγματικές περιστάσεις:

— αφενός, η αναστολή των αιτήσεων προκαθορισμού, έστω και αν το Δικαστήριο την έκρινε αργότερα άκυρη, ανέβαλε de facto, για μετά την έκδοση της αποφάσεως του Δικαστηρίου στις 28 Φεβρουαρίου 1989, την απόφαση σχετικά με την έκδοση των αιτηθέντων πιστοποιητικών προκαθορισμού για τα ποσά της ενισχύσεως που καθόριζε ο κανονισμός 735/85·

— αφετέρου, το College van Beroep voor het Bedrijfsleven, το οποίο είχε επιληφθεί προσφυγής στρεφομένης κατά της αρνήσεως του Produktschap να εκδώσει στην Cargill τα πιστοποιητικά με προκαθορισμό, δεν είχε ακόμη συναγάγει τις συνέπειες της αποφάσεως του Δικαστηρίου, της 28ης Φεβρουαρίου 1989, κατά τον χρόνο εκδόσεως του κανονισμού 1358/89.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι, εκδίδοντας τον τελευταίο αυτόν κανονισμό,παρενέβη στο πλαίσιο μιας καταστάσεως η οποία, όσον αφορά τη συγκεκριμένη χορήγηση ενισχύσεως στην Cargill υπολογιζομένης βάσει των εσφαλμένων τιμών ECU, έπρεπε να θεωρηθεί ότι δεν είχε καταστεί ακόμη εντελώς οριστική. Σχετικώς, υπενθυμίζει ότι κάθε πράξη που εκδίδεται από τα κοινοτικά όργανα απολαύει του τεκμηρίου της νομιμότητας εφόσον η πράξη δεν ανακλήθηκε ή δεν κηρύχθηκε άκυρη από το Δικαστήριο.

Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι ο κανονισμός 1358/89, με τον οποίο ανακλήθηκε το παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού 735/85 — παράρτημα το οποίο επηρέασε το κύρος του κανονισμού αυτού — προκειμένου να αντικατασταθούν οι εσφαλμένες τιμές ECU σε εθνικά νομίσματα που εφαρμόζονταν στις 22 Μαρτίου 1985, έγινε εντός εύλογης προθεσμίας, αν ληφθούν υπόψη οι εν προκειμένω περιστάσεις. Κατά συνέπεια, θεωρεί ότι, αποκαθιστώντας με τον προσβαλλόμενο κανονισμό τις πραγματικές τιμές ECU σε εθνικά νομίσματα που έπρεπε να εφαρμόζονται στις 22 Μαρτίου

1985, η Επιτροπή τήρησε την αρχή της νομιμότητας χωρίς, ωστόσο, ενόψει των ειδικών εν προκειμένω περιστάσεων, να παραβιάσει την αρχή της ασφαλείας δικαίου και, λαμβάνοντας υπόψη τον προφανή χαρακτήρα των πλημμελειών που συνεπαγόταν η εφαρμογήτων εσφαλμένων τιμών, χωρίς να παραβιάζει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των επιχειρηματιών. Κατά την Επιτροπή, επομένως, δεν συντρέχει λόγος ακυρότητας του κανονισμού 1358/89.

Η αιτούσα προβάλλει ότι, στην πράξη, η βιομηχανία διαπιστώνει ότι πάρα πολύ συχνά η Επιτροπή καθορίζει την ενίσχυση σε πάρα πολύ χαμηλό επίπεδο ή, τουλάχιστον, σε επίπεδο χαμηλότερο από εκείνο που θα προέκυπτε από την εφαρμογή του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 136/66. Η κατάσταση αυτή έχει ως αποτέλεσμα ότι, κατά τις περισσότερες ημέρες του έτους, δεν υποβάλλεται καμιά αίτηση προκαθορισμού διότι καμιά από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις δεν είναι σε θέση να προβεί στη μεταποίηση των προϊόντων με αποδοτικούς όρους, αν ληφθούν υπόψη τα ποσά της ενισχύσεως που εφαρμόζονται τις ημέρες εκείνες.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

1. Η *αιτούσα* θεωρεί ότι το γεγονός ότι, κατά την Επιτροπή, ο κανονισμός 735/85 φαίνεται να περιέχει σφάλμα υπολογισμού δεν αρκεί να καταστήσει καθαυτό άκυρο τον κανονισμό. Το κύρος του κανονισμού 735/85 πρέπει να εξεταστεί ενόψει της υπέρτερης κανονιστικής ρυθμίσεως στην οποία βασίζονται οι ειδικοί αυτοί κανόνες.

Αν ληφθεί υπόψη η εξέλιξη της αγοράς κατά τον Μάρτιο του 1985, η αιτούσα θεωρεί ότι τα ποσά της ενισχύσεως που περιλαμβάνονταν στον κανονισμό 735/85 προσέγγιζαν περισσότερο τους στόχους του κανονισμού 136/66 παρά τα ποσά που περιλαμβάνονταν στον κανονισμό 755/85. Τα ποσά αυτά ήταν σε τόσο χαμηλό επίπεδο ώστε δεν επέτρεπαν τη μεταποίηση των προϊόντων με αποδοτικούς όρους.

Πράγματι, κατά την αιτούσα, η νομική βάση του κανονισμού 735/85 είναι τελικά το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 136/66 που επικαλείται η Επιτροπή. Η αιτούσα παρατηρεί σχετικώς ότι η « τιμή της διεθνούς αγοράς » κατά την έννοια του άρθρου 27 του κανονισμού 136/66 δεν είναι εμπειρικό μέγεθος, αλλά μια τιμή κατασκευασμένη από την Επιτροπή βάσει συγκεκριμένων στοιχείων, όπως οι τιμές αγοράς των ελαίων και των σπόρων που ισχύουν στο Σικάγο. Οι μέθοδοι που εφαρμόζει προς τούτο η Επιτροπή είναι σε μεγάλο μέτρο αδιαφανείς και ανεξέλεγκτοι και, άλλωστε, δεν καθορίζονται σαφώς με τη νομοθεσία, ώστε δεν είναι δυνατόν να καθοριστεί σύμφωνα με αντικειμενική και μονοσήμαντη βάση ποια είναι σε συγκεκριμένο χρόνο η « τιμή της διεθνούς αγοράς » κατά την έννοια του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 136/66.

Η αιτούσα θεωρεί εξάλλου ότι, κατά τη νομολογία, ο εθνικός οργανισμός που είναι επιφορτισμένος με την εφαρμογή της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως δεν έχει καμιά δυνατότητα να μη εφαρμόσει έναντι του ενδιαφερόμενου πολίτη την υποχρέωση να ερμηνεύσει την κοινοτική διάταξη με την πρόφαση ότι αυτή είναι άκυρη, εκτός αν η διάταξη αυτή καταργήθηκε κανονικά από τον κοινοτικό νομοθέτη ή ακυρώθηκε από το Δικαστήριο.

Με άλλα λόγια, η αιτούσα θεωρεί ότι ακόμη και αν ο κανονισμός 735/85 ήταν παράνομος,

αυτό δεν αλλάζει σε τίποτε για το εθνικό δικαστήριο, εκτός αν ο κανονισμός αυτός είχε εν τω μεταξύ ανακληθεί. Η απάντηση στο πρώτο ερώτημα απέδειξε ότι δεν συνέβαινε κάτι τέτοιο.

Επομένως, η αιτούσα προτείνει στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα:

« Για να εκτιμηθούν οι αξιώσεις του αιτούντος, επιβάλλεται όπως το Δικαστήριο της παραπομπής θέσει ως αρχή ότι ο κανονισμός (ΕΟΚ) 735/85 είναι έγκυρος. »

2. Η *Επιτροπή* υπενθυμίζει ότι λόγω τυπογραφικού λάθους που θίγει τον πίνακα των συναλλαγματικών ισοτιμιών του παραρτήματος III, ο κανονισμός 735/85 είναι εν μέρει άκυρος διότι δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 27 του κανονισμού 136/66 του Συμβουλίου και, επιπλέον, ευνοεί ορισμένους επιχειρηματίες κατά τρόπο αδικαιολόγητο και εισάγοντα διακρίσεις.

Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, απαντώντας στο δεύτερο αυτό ερώτημα, το Δικαστήριο θα πρέπει, επομένως, λόγω των τυπογραφικών λαθών που θίγουν το παράρτημα III, να διαπιστώσει τη μερική ακυρότητα του κανονισμού 735/85. Απόφαση που θα δεχόταν την άποψη αυτή θα συνεπαγόταν για την Επιτροπή την υποχρέωση να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 176 της Συνθήκης ΕΟΚ. Θεσπίζοντας τα μέτρα αυτά, η Επιτροπή θα πρέπει προφανώς να λάβει υπόψη την απάντηση του Δικαστηρίου στο πρώτο ερώτημα.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

Σκέλος α

1. Η *αιτούσα* θεωρεί ότι το εθνικό δικαστήριο επιθυμεί ουσιαστικά να πληροφορηθεί αν το κοινοτικό δίκαιο εμποδίζει να γίνουν δεκτά τα αιτήματα της Cargill στη διαδικασία επί της ουσίας, αιτήματα που αφορούν την καταβολή της διαφοράς μεταξύ των ποσών της ενισχύσεως τα οποία καθορίστηκαν σύμφωνα με τον κανονισμό 735/85 και των ίδιων ποσών υπολογιζομένων σύμφωνα με τον κανονισμό 755/85, για τους 700 τόννους σπόρων τους οποίους η Cargill θα μεταποιούσε χρησιμοποιώντας τα πιστοποιητικά για τα οποία της προβλήθηκε αδίκως άρνηση, δηλαδή για τους 700 τόννους που υπερβαίνουν την ποσότητα (10 000 τόννους) για την οποία είχαν ζητηθεί τα πιστοποιητικά, καθώς και την πληρωμή τόκων για το κύριο κεφάλαιο.

Η αιτούσα θεωρεί ότι η ακυρότητα του κανονισμού 756/85 συνεπάγεται την επαναφορά της Cargill στην κατάσταση στην οποία αυτή θα βρισκόταν αν είχε λάβει στις 23 Μαρτίου 1985 τα πιστοποιητικά τα οποία θα εκδίδονταν βάσει των ποσών της ενισχύσεως που όριζε ο κανονισμός 735/85.

Αν η Cargill είχε λάβει τα πιστοποιητικά τα οποία ζήτησε στις 22 Μαρτίου 1985, θα μπορούσε, ενδεχομένως, χρησιμοποιώντας πλήρως τα πιστοποιητικά αυτά, να λάβει 787 510 HFL επιπλέον κατά τον έλεγχο των σπόρων που αγοράστηκαν στις 22 Μαρτίου 1985. Κατά την αιτούσα, οι τόκοι τους οποίους απαιτεί επί του ποσού αυτού δεν έχουν άλλο σκοπό παρά να εξασφαλίσουν ότι, την ημέρα της πληρωμής, το ποσό το οποίο τελικά θα χορηγηθεί στην Cargill ισοδυναμεί με την αξία τοις μετρητοίς, την ημέρα της πληρωμής, του ποσού των 787 510 HFL που αδίκως δεν της χορηγήθηκε το 1985.

Η αιτούσα προτείνει στο Δικαστήριο, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλος α, να δοθεί η εξής απάντηση:

« Τα πρόσθετα αιτήματα για τα οποία γίνεται λόγος εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου που είναι αρμόδιο για την κύρια υπόθεση. »

2. Η *Επιτροπή* προβάλλει ότι αν το Δικαστήριο κρίνει άκυρο τον κανονισμό 1358/89, αλλά αναγνωρίσει ότι ο κανονισμός 735/85 είναι καθόλα έγκυρος, το Produktschap υποχρεούται, όπως έκρινε το Δικαστήριο με το σημείο 2 του διατακτικού της αποφάσεως στην υπόθεση 201/87, « να εκδώσει αναδρομικώς στην Cargill τα αιτηθέντα, στις 22 Μαρτίου 1985, πιστοποιητικά με προκαθορισμό και να της καταβάλει την ενίσχυση κατά το οριζόμενο με τον κανονισμό 735/85 της Επιτροπής ποσό ».

Η Επιτροπή συνάγει απ' αυτό ότι ο Produktschap υποχρεούται ακόμη να εφαρμόσει τον κανονισμό 735/85 στις αιτήσεις πιστοποιητικών προκαθορισμού που υπέβαλε η Cargill στις 22 Μαρτίου 1985 και να χορηγήσει είτε την ενίσχυση υπολογιζόμενη βάσει του παραρτήματος III για τους σπόρους ηλιάνθου που μεταποιήθηκαν βάσει των πιστοποιητικών αυτών σε άλλο κράτος μέλος εκτός του κράτους μέλους παραγωγής, είτε τη διαφορά μεταξύ της ενισχύσεως αυτής και του μικρότερου ποσού της ενισχύσεως που πράγματι έχει εισπραχθεί ήδη για την ποσότητα αυτή.

Θεωρεί ότι δεν πρόκειται, επομένως, για καθαυτό αποζημίωση, αλλά για εφαρμογή, έστω καθυστερημένη, του κανονισμού 735/85, εφαρμογή η οποία, επομένως, εμπίπτει πλήρως στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαστή. Πράγματι, στο πλαίσιο της κοινής αγροτικής πολιτικής, εναπόκειται στις εθνικές αρχές να καταβάλουν την ενίσχυση στους έχοντες δικαίωμα για λογαριασμό της Κοινότητας και σύμφωνα με τις κοινοτικές διατάξεις.

Κατά την Επιτροπή, η λύση αυτή, η οποία αναθέτει στον εθνικό δικαστή τη φροντίδα να αποφαίνεται συγχρόνως επί της πληρωμής της ενισχύσεως και επί των τόκων υπερημερίας είναι επίσης προτιμότερη από άποψη οικονομίας της δίκης, όπως ορθώς παρατηρεί το College van Beroep. Αντίθετα, το αίτημα που αναφέρεται στην παράγραφο 3, στοιχείο γ, της Διατάξεως περί παραπομπής δεν αφορά την παρεπόμενη πληρωμή τόκων, αλλά πλήρη αποζημίωση καθόσον δεν φαίνεται να αποβλέπει στην πληρωμή της ενισχύσεως για τους σπόρους ηλιάνθου οι οποίοι έχουν μεταποιηθεί ήδη βάσει των πιστοποιητικών για τα οποία γίνεται λόγος, αλλά στην πληρωμή πρόσθετου ποσού το οποίο η Cargill θα εισέπραττε αν είχε αποκτήσει το δικαίωμα για την ενίσχυση αυτή — υψηλότερου ποσού — από τις 22 Μαρτίου 1985, χάρη στην έκδοση πιστοποιητικού, και αν είχε μεταποιήσει, λόγω του ότι η ενίσχυση αυτή ήταν εξαιρετικά ευνοϊκή, ποσότητα μεγαλύτερη κατά 7 % κατ' ανώτατο όριο από την αναφερόμενη στο πιστοποιητικό. Ακριβέστερα, η αποζημίωση αυτή φαίνεται να αφορά όχι τις ζημίες που υπέστη (damnum emergens), αλλά το διαφυγόν κέρδος (lucrum cessans).

Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, το αίτημα αυτό αποζημιώσεως δεν μπορεί να κριθεί από το εθνικό δικαστήριο, αλλά αποκλειστικά από το Δικαστήριο, στο πλαίσιο αγωγής βασιζόμενης στα άρθρα 178 και 215 της Συνθήκης ΕΟΚ. Οι ευθύνες οι οποίες, στο πλαίσιο της κοινής αγροτικής πολιτικής, ανατίθενται στις εθνικές αρχές, διοικητικές ή δικαστικές, στην πραγματικότητα αφορούν μόνον την καλή εφαρμογή των μέτρων που προβλέπονται με την πολιτική αυτή. Επομένως, η ευθύνη αυτή καλύπτει επίσης την επανόρθωση της εσφαλμένης εφαρμογής των μέτρων αυτών, όπως για παράδειγμα την εκ των υστέρων καταβολή της ενι-

σχύσεως η οποία οφείλεται αλλά δεν έχει καταβληθεί ή την απόδοση εισφορών οι οποίες εισπράχθηκαν αχρεωστήτως. Πάντως, η αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας από παράνομη πράξη της Κοινότητας εκφεύγει πλήρως από την αρμοδιότητα των εθνικών αρχών. Αγωγή προς αποκατάσταση της ζημίας αυτής δεν μπορεί να ασκηθεί παρά μόνον κατά της ίδιας της Κοινότητας, βάσει του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, και, βάσει του άρθρου 178 της ίδιας Συνθήκης, εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.

Τέλος, η Επιτροπή θεωρεί ότι το παρεπόμενο αίτημα τόκων υπερημερίας, που συνδέεται μ' αυτό το αίτημα αποζημιώσεως, δεν μπορεί παρά να κριθεί και αυτό από το Δικαστήριο στο πλαίσιο των άρθρων 178 και 215 της Συνθήκης ΕΟΚ, με βάση την ίδια συλλογιστική, όπως και το ίδιο το αίτημα περί αποζημιώσεως.

Σκέλος β

1. Η *αιτούσα* εκθέτει ότι, όπως προκύπτει από τη Διάταξη περί παραπομπής, η εξέταση του ερωτήματος αυτού πρέπει να γίνει μόνο στην περίπτωση καταφατικής απαντήσεως τόσο στο πρώτο, όσο και στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα. Δεδομένου ότι επιβάλλεται να δοθεί αρνητική απάντηση στο δεύτερο ερώτημα, η Cargill θεωρεί ότι δεν χρειάζεται να εξεταστεί το εν λόγω ερώτημα.

10. Η *Επιτροπή* θεωρεί ότι, αν το Δικαστήριο κηρύξει επίσης (εν μέρει) άκυρο τον κανονισμό 735/85 λόγω των λαθών που θίγουν το παράρτημα III, θα υποχρεούται να λάβει μέτρα προς θεραπεία της (μερικής) αυτής ακυρότητας, όπως ανέφερε σχετικά με το δεύτερο ερώτημα. Με τα μέτρα αυτά και ενόψει της απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, η Επιτροπή θα πρέπει να καθορίσει τις εφαρμοστέες συναλλαγματικές ισοτιμίες για τον υπολογισμό των ποσών της ενισχύσεως για τους σπόρους ηλιάνθου οι οποίοι μεταποιούνται σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του κράτους παραγωγής και για τους οποίους είχαν ζητηθεί πιστοποιητικά προκαθορισμού στις 22 Μαρτίου 1985.

Εφόσον η Επιτροπή δεν έχει θεσπίσει τέτοια μέτρα, το εθνικό δικαστήριο δεν μπορεί να επιλύσει οριστικά τη διαφορά της οποίας επιλαμβάνεται καθόσον, σε περίπτωση που θα ακυρωθεί τόσο ο κανονισμός 1358/89 όσο και το παράρτημα III του κανονισμού 735/85, το καθεστώς ενισχύσεως που καθιερώθηκε με τον τελευταίο αυτόν κανονισμό δεν περιέχει πλέον τα στοιχεία (δηλαδή τον πίνακα τιμών) τα οποία είναι αναγκαία για να καθοριστεί και να καταβληθεί το ποσό της ενισχύσεως στην περίπτωση που οι σπόροι ηλιάνθου μεταποιούνται σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος παραγωγής (βλ. άρθρο 33 του κανονισμού 2681/83 της Επιτροπής, που παρατέθηκε ήδη).

Προτάσεις της Επιτροπής επί του συνόλου των ερωτημάτων

Ενόψει των προηγούμενων σκέψεων, η Επιτροπή θεωρεί ότι στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση και, κατά συνέπεια, παρέλκει η απάντηση στα άλλα ερωτήματα. Στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο δεν θα δεχόταν την άποψη αυτή, η Επιτροπή προτείνει, επικουρικώς, να δοθούν οι εξής απαντήσεις στα άλλα ερωτήματα.

Αν το Δικαστήριο απαντήσει καταφατικά στο πρώτο ερώτημα και κηρύξει άκυρο τον κανονισμό 1358/89, θα πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση στο δεύτερο ερώτημα κρίνοντας άκυρο το παράρτημα III του κανονισμού 735/85.

Αν το Δικαστήριο απαντήσει καταφατικά τόσο στο πρώτο όσο και στο δεύτερο ερώτημα κρίνοντας άκυρο εν όλω ή εν μέρει τον κανονισμό 1358/89 και τον κανονισμό 735/85, θα πρέπει στο ερώτημα 3 υπό β να δοθεί η απάντηση ότι η Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 176 της Συνθήκης ΕΟΚ, υποχρεούται να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου.

Αντίθετα, αν το Δικαστήριο απαντήσει καταφατικά στο πρώτο ερώτημα και αρνητικά στο δεύτερο, θα πρέπει στο ερώτημα 3 υπό α να δοθεί η απάντηση ότι το εθνικό δικαστήριο είναι αρμόδιο να υποχρεώσει τον οικείο εθνικό οργανισμό να εκδώσει αναδρομικά στην Cargill τα πιστοποιητικά προκαθορισμού που ζήτησε στις 22 Μαρτίου 1985 και να καταβάλει το αντίστοιχο ποσό της ενισχύσεως, καθώς και τόκους υπερημερίας οι οποίοι ενδεχομένως οφείλονται επί του ποσού αυτού. Πάντως, το εθνικό δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εκδικάσει αγωγές προς αποκατάσταση της ζημίας για την οποία η Κοινότητα φέρει ενδεχομένως ευθύνη λόγω της πλήρους ή μερικής ακυρότητας των κανονισμών 756/85 και 1358/89, ούτε αγωγές που αποβλέπουν στην πληρωμή τόκων υπερημερίας οι οποίοι οφείλονται σχετικώς.

M. Díez de Velasco
εισηγητής δικαστής